

RAHANDUSMINISTEERIUM

Miks on riigile vaja maakondlikku arengustrateegiat?

Maakonna tasandi arendustegevus omavalitsuste
koostöös

Rahandusministeerium

Regionaalarengu (REGO) ja regionaalhalduse (REHO) osakonnad

Urmas Kase, maakondliku arendustegevuse nõunik

18.04.2018, Võru

Sissejuhatus teemasse – väljavõtteid KOKS-ist

Väljavõtted KOKS-ist 1

Miks on arengustrateegia vajalik

KOKS §6¹ lg 1 „Omavalitsusüksuste ülesanne on ühiselt kavandada maakonna arengut ja suunata selle elluviimist.“

KOKS §37³ lg 1 „Maakonnal peab olema arengustrateegia, mis on aluseks maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ja koostööpartnerite poolt ühiselt maakonna arengu suunamisel, ühiselt tehtavate ja omavalitsusüksuste ülese mõjuga investeringute kavandamisel, investeringuteks toetuse taotlemisel ning käesoleva seaduse § 6¹ lõikes 1 nimetatud kohaliku omavalitsuse üksustele antud ühiste ülesannete täitmisel.“

KOKS §37³ lg 11 „Riigieelarvest kohaliku omavalitsuse üksustele juhtumipõhiste toetuste andmisel, riiklike investeringute kavandamisel ja riigiasutuste osutatavate teenuste kättesaadavuse muutmisel maakonnas võetakse arvesse maakondlikus arengustrateegias kavandatud arengueesmärke ja kajastatud tegevuskogumeid.“

RES § 50 lg 4 „Riigieelarvest antakse kohaliku omavalitsuse üksusele juhtumipõhist investeringutoetust [tingimusel, et] toetatava investeringuga panustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava või maakondliku arengudokumendi investeringuga seotud valdkondliku eesmärgi täitmisse.“

Väljavõtted KOKS-ist 2

Arengustrateegia koostamise protsess – ajakava ja etapid

KOKS §37⁴ lg 1 „Maakonna arengustrateegia kiidetakse heaks hiljemalt 15. jaanuaril... Arengustrateegia vaadatakse üle ja seda uuendatakse vähemalt kord nelja aasta jooksul.“

KOKS §37⁴ lg 3 „Maakonna arengustrateegia eelnõu koostab kohaliku omavalitsuse üksuste määratud käesoleva seaduse § 6¹ lõikes 2 nimetatud koostööorgan ja eelnõu esitatakse heakskiitmiseks asjaomastele valla- või linnavolikogudele.“

KOKS §37⁴ lg 6 „Maakonna arengustrateegia loetakse vastuvõetuks ja see jõustub pärast seda, kui vähemalt kaks kolmandikku maakonna selliste kohaliku omavalitsuse üksuste volikogudest, mille elanike koguarv moodustab vähemalt kaks kolmandikku maakonna elanike koguarvust ning mille hulka peab kuuluma ka maakonnakeskuseks olev kohaliku omavalitsuse üksus, on selle määrusega heaks kiitnud hiljemalt 15. jaanuaril. Maakonnakeskuseks loetakse kohaliku omavalitsuse üksust, mis on maakonnaplaneeringus maakonnakeskusena nimetatud.“

KOKS §70⁴ lg 2 „Kohaliku omavalitsuse üksused peavad käesoleva seaduse § 37⁴ lõikes 1 nimetatud maakonna arengustrateegia vastu võtma hiljemalt 2019. aasta 15. jaanuaril.“

Väljavõtted KOKS-ist 3

Soovitused protsessi osas / Partnerite ja avalikkuse kaasamine

KOKS §37⁴ lg 4 „Valla- või linnavalitsus korraldab või volitab koostööorganit korraldama avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise maakonna arengustrateegia koostamisse.“

KOKS §37⁴ lg 5 „Valla- või linnavalitsus avalikustab maakonna arengustrateegia eelnõu valla või linna veebilehel või volitab koostööorganit avalikustama maakonna arengustrateegia eelnõu ka koostööorgani veebilehel vähemalt kaheks nädalaks.“

KOKS §37⁴ lg 7 „Maakonna arengustrateegia koostanud ja menetlenud koostööorgani, volikogu ja volikogu komisjonide istungite protokollid ja teave maakonna arengustrateegia menetlemise kohta avaldatakse kohaliku omavalitsuse üksuste veebilehtedel seitsme tööpäeva jooksul arengustrateegia vastuvõtmisest arvates.“

Väljavõtted KOKS-ist 4

Arengustrateegia ülesehitus

Ajaline horisont

KOKS §37⁴ lg 1 „Maakonna arengustrateegia ... hõlmab vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.“

Kohustuslik struktuur ja soovituslik ülesehitus

KOKS §37⁴ lg 2 „Maakonna arengustrateegial peab olema tegevuskava või valdkondlikud tegevuskavad, mis ei pea hõlmama kogu arengustrateegia kehtivuse perioodi.“

KOKS §37³ lg 3 „Arengustrateegia koostatakse maakonna kohta ja selles esitatakse vähemalt:

- 1) majandusliku ja sotsiaalse ning rahvastiku tervise arengu pikaajalised suundumused ja vajadused;*
- 2) tegevusvaldkondade kaupa hetkeolukorra analüüs, mis sisaldab iga valdkonna probleemide ja olemasolevate võimaluste analüüsi;*
- 3) strateegilised eesmärgid, mis väljendavad taotletavat mõju ja mille saavutamine on mõõdetav või hinnatav;*
- 4) strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevuste kogumid arengustrateegia perioodi lõpuni;*
- 5) strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalike tegevuste ruumiline paiknemine.“*

Väljavõtted KOKS-ist 5

Rahvatervis

Rahvatervise seaduse §10 lg 1 punkt 2 „[Kohaliku omavalitsuse üksuste ühiselt täidetavad ülesanded on] maakonna või piirkonna tervise- ja heaoluprofiili koostamine ning selles sisalduva teabega arvestamine maakonna või piirkondliku arengustrateegia koostamisel.“

Ruumiline joonis

KOKS §37³ lg 7 „Maakonna arengustrateegia elluviimiseks, sealhulgas strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalike tegevuste ruumilise paiknemise asukohavalikuks, võib koostada mitme valla või linna territooriumi hõlmava üldplaneeringu planeerimisseaduses sätestatud korras.“

Väljavõtted KOKS-ist 6

Arengustrateegia tegevuskava

KOKS §37⁴ lg 2 „Maakonna arengustrateegial peab olema tegevuskava või valdkondlikud tegevuskavad, mis ei pea hõlmama kogu arengustrateegia kehtivuse perioodi.“

KOKS §37⁴ lg 2 „Maakonna arengustrateegia tegevuskava peab olema kooskõlas maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvestrateegiatega.“

Väljavõtted KOKS-ist 7

Olemasolev maakondlik arengustrateegia

KOKS §70⁴ lg 3 „Kuni [uue] strateegia jõustumiseni kehtib varem maavanema korraldusega kehtestatud maakonna arengustrateegia.“

Maakonnaplaneering ja teemaplaneeringud

KOKS §37³ lg 6 „Maakonna arengustrateegia peab arvestama maakonnaplaneeringut. Maakonna arengustrateegia on üldplaneeringu koostamise alus.“

Arengustrateegia seos KOV arengukavadega

KOKS §37 lg 4¹ „[Valla ja linna] arengukavad peavad arvestama maakonna arengustrateegiat“

KOKS §37³ lg 2 „Maakonna arengustrateegias ei kavandata arengut, mis on seotud vaid ühe kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumiga ja millel ei ole puutumust teiste kohaliku omavalitsuse üksustega.“

KOKS §37⁴ lg 2 „Maakonna arengustrateegia tegevuskava peab olema kooskõlas maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvestrateegiatega.“

Riigi valdkondlike strateegiatega arvestamine

KOKS §37³ lg 10 „Maakonna arengustrateegia koostamisel arvestatakse riigi valdkondlikke arengukavasid ja kirjeldatakse, kuidas maakonna arengustrateegiaga panustatakse riigi valdkondlikes arengukavades seatud eesmärkide saavutamisse.“

Ülevaade hetkeolukorrast

Muudatused alates 2018

- Kõik maakondlikud arenduskeskused on ümber kujundatud - riik ei ole enam asutaja, nõ. „omanikeks“ on kõigis maakondades omavalitsused
- Omavalitsusüksuste ülesanne on **ühiselt kavandada maakonna arengut ja suunata selle elluviimist**
- Nimetatud ülesanne on antud kõigi maakonna KOVide otsustega täitmiseks **maakondlikule arendusorganisatsioonile (MARO)**. KOV volikogud otsustasid koostööorganile maakonna arengu kavandamise ülesande andmise **hiljemalt 2018. aasta 1. veebruaril**.
- Ülesande täitmist toetatakse **riigieelarvest** lepingu alusel
- Arendustegevuse sisu määrab maakond ise, ainus KOKSis nimetatud ülesanne on **maakonna arengustrateegia koostamine** hiljemalt 15. jaanuariks 2019.

Muudatused alates 2018

Maakondlik arengustrateegia on aluseks:

- maakonna KOVide ja koostööpartnerite poolt ühiselt maakonna **arengu suunamisel**,
- ühiselt tehtavate ja omavalitsusüksuste ülese mõjuga **investeeringute kavandamisel**,
- investeeringuteks **toetuse taotlemisel** ning KOVidele antud **ühiste ülesannete täitmisel**.

Maakondlikud arendusorganisatsioonid võtavad 2018 lisaks üle maavalitsuste rolli (koos ressursiga):

- **piiriüleses koostöös** (rahvusvahelised liikmesorganisatsioonid, koostööprojektid, ETK programmide seirekomisjonide töös osalemine),
- **kohaliku omaalgatuse ja regionaalsete investeeringutoetuste programmide ning VF viisade toetuskeemi** rakendamisel.

Alates 2019.a. on plaanis siduda osade regionaalarengu programmide ressurss vahetult maakonna arengustrateegiate elluviimisega.

MAROd

	Teatis RM-le	Maakondlik arendusorganisatsioon	Kontakt 13.02.18 seisuga
Harju	23.10.2017	MTÜ Harju Omavalitsuste Liit	tiina.beldsinsky@hol.ee
Hiiu	28.11.2017	SA Hiiumaa Arenduskeskus	monika.pihlak@hiiumaa.ee
Ida-Viru	29.01.2018	MTÜ Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit	arno@ivol.ee
Jõgeva	05.01.2018	SA Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus	marve@jaek.ee
Järva	08.11.2017	MTÜ Järvamaa Omavalitsuste Liit	katrin@jarva.ee
Lääne	17.11.2017	SA Lääne-Eesti Arenduskeskus	hele@lovl.ee
Lääne-Viru	13.11.2017	MTÜ Lääne-Viru Omavalitsuste Liit	sven.hobemagi@virol.ee
Põlva	03.10.2017	MTÜ Põlvamaa Omavalitsuste Liit	eve.neemsalu@polvamaa.ee
Pärnu	05.02.2018	MTÜ Pärnumaa Omavalitsuste Liit	eeri@pol.parnumaa.ee
Rapla	13.11.2017	MTÜ Raplamaa Omavalitsuste Liit	direktor@raplamaa.ee
Saare	21.12.2017	Saaremaa vald	anu.vares@saaremaavald.ee
Tartu	13.11.2017	MTÜ Tartumaa Omavalitsuste Liit	annely.vosaste@tartumaa.ee
Valga	17.11.2017	MTÜ Valgamaa Omavalitsuste Liit	reinorg@gmail.com
Viljandi	10.11.2017	MTÜ Viljandimaa Omavalitsuste Liit	mati.toomsalu@vol.ee
Võru	13.11.2017	SA Võrumaa Arenduskeskus	aivar.nigol@vorumaa.ee

Rahalised ressursid

	Arendus- tegevus*	Tervis/ turvalisus*	Kultuur*	Rahv. org.*	ETK projektid**	KOP, hasart, VF rakendamine***
Harju	199 825	41 218	15 938		18 000	34 060
Hiiu	70 192	14 479	5 094	1 000		9 400
Ida-Viru	160 771	33 162	14 921		6 000	27 100
Jõgeva	83 886	17 303	6 579			12 210
Järva	84 853	17 502	6 683			12 510
Lääne	78 052	16 100	5 946			11 040
Lääne-Viru	104 864	21 630	8 855			16 580
Põlva	81 189	16 747	6 287	4 920		11 600
Pärnu	122 813	25 332	10 803			15 900
Rapla	86 558	17 854	6 869			12 680
Saare	86 585	17 860	6 872	1 250		12 560
Tartu	166 858	34 418	15 582			18 600
Valga	83 821	17 290	6 572	4 920		12 070
Viljandi	95 996	19 801	7 893			14 620
Võru	88 737	18 304	7 106	4 920		37 850
KOKKU	1 595 000	329 000	132 000	17 010	24 000	258 780
<i>ELL</i>				24 041		

** - eraldatase eraldi käskkirjaga pärast partnerluslepingute allkirjastamist

*** - programmide määruste eelnõud on kehtestamisel/kooskõlastamisel, eraldi lepingud sõlmitakse pärast määruste jõustumist

Aluskokkulepped

- **Määruse** kehtestamist esialgu RM ei kavanda, proovime vajaliku kokku leppida **juhendi** tasandil
- Juhend on küll **soovituslik**, aga selles tuleb välja tuua aspektid, mis peavad kõigis maakondades olema sarnased. Need **(kohustuslikud) aspektid** peavad saama juhendi koostamise raames omavahel kokku lepitud
- Juhend peab olema **praktiline** ning mitte liiga pikk/mahukas. Juhend on „elav“ dokument (st protsessi käigus vajadusel **täiendatav**)

Edasised sammud

Lähiaja tegevused

- 2. veebruar - toimus **kohtumine** MAROde kontaktisikutega RMs. Regulaarsed kokkusaamised ja ühisarutelud kogu protsessi vältel.
- Jaanuar – arengustrateegiate koostamise kontaktisikute **meililist** (mkareng@fin.ee)
- Jaanuar-märts – **juhendi** kavandi valmimine
- 7. märts – toimus teine MARO kontaktisikute kohtumine (Paide)
- Mai – **koolitusprogramm** MARO kontaktisikutele

Millega said MAROd **juba praegu maakondades algust teha** (veebruaris - märtsis):

- Maakondliku **protsessi kavandamine** (protsessi juhtimise kokkulepped ja otsused, tööjaotus – kes veab, kellest koosneb meeskond, keda vaja kaasata, infolevi ja töörühmade kavandamine jm)
- Hetkeolukorra **sisendinfo koondamine** ja lähteanalüüsi koostamine (planeeringute/arengukavade analüüs; statistika/uuringute koondamine jm)

Kontaktid RMs

- Regionaalhalduse osakonna maakondliku arendustegevuse nõunik **Urmas Kase**
7155867, urmas.kase@fin.ee
- Regionaalpoliitika talituse juhataja **Kaire Ööbik**
6113098, kaire.oobik@fin.ee
- Regionaalpoliitika talituse nõunik **Eedi Sepp**
6113101, eedi.sepp@fin.ee
- Regionaalarengu osakonna juhataja **Priidu Ristkok**
6113085 , priidu.ristkok@fin.ee

**Maakonna
arengustrateegia juhendi
senine arutelu**

Rahandusministeeriumi (RM) poolt koostatava juhendi struktuur

1. **Miks** on arengustrateegiat vaja
2. Arengustrateegia koostamise **protsess** (etapid ja ajakava; soovitud protsessi etappide osas)
3. Arengustrateegia **sisu ja vorm** (ajaline horisont; struktuur; soovitud struktuurielementide osas; kajastatavad valdkonnad; ruumiline joonis; arengustrateegia tegevuskava)
4. Arengustrateegia seos teiste **arengudokumentidega** (olemasolevad maakondlik arengustrateegia ja valdkonna arengukavad, maakonnaplaneering ja teemaplaneeringud; seos KOV arengukavadega; riigi valdkondlike arengukavadega arvestamine)
5. Arengustrateegia **elluviimise korraldus ja seire**
6. **Lisad (8)**: mõisted; Eesti regionaalarengu strateegia sisend; riigi valdkondlike arengukavade eesmärgid ja indikaatorid; „analüütiline abimees“; tegevuskava vormi näidis; ruumilise joonise näidis; kontrollleht; mis on strateegia – taustamaterjal.

RM väljapakutav koostamise ajakava

Jaanuar - märts	RM juhendi koostamine
Veebruar - märts	Töökorralduse ja tööplaani kokkuleppimine, lähtematerjalide ülevaatamine (olemasolevad arengustrateegiad, planeeringud), lähteanalüüside koostamine
Mai	MARO arendusspetsialistide koolitus (2x2 päeva)
Aprill - juuni	Töörühmade töö (arutelud partneritega, intervjuud, seminarid – visioon, eesmärgid, strateegilised valikud, tegevussuunad, projektiideede korje jms)
Juuni - august	Arengustrateegia tööversiooni kokkukirjutamine
September - oktoober	Töörühmade töö (arutelud partneritega – tegevuskava koostamine, seosed riigi arengukavade ja KOV-de arengukavadega)
Oktoober - november	Arengustrateegia lõppversiooni kokku kirjutamine, tutvustamine ja avalikud arutelud, tagasiside partneritelt
November	Heakskiit MARO juhtorganilt (MAK nõukogu või OVL üldkoosolek/volikogu)
Detsember - jaanuar	Arengustrateegia arutelud KOV-de volikogudes
15. jaanuar 2019	Arengustrateegia KOVide poolt vastu võtmise lõpptähtaeg
Jaanuar - veebruar	Arengustrateegia tegevuskava kinnitamine MARO juhtorgani poolt

RM väljapakutav strateegia struktuur

Struktuurielement	Sisu	Kohustuslik	Soovi korral
1. Protsessi kirjeldus	Lühike arengustrateegia koostamise protsessi kirjeldus.	X	
	Detailne ülevaade koostamise protsessist pigem strateegia lisana.		X
2. Lähteolukorra analüüs	Lähteolukorra analüüsi lühikokkuvõte	X	
	Detailsem probleemide ja võimaluste analüüs võib olla eraldiseisev taustdokument või arengustrateegia lisa		X
3. Visioon	Soovitud tuleviku (seisundi) sõnastus.	X	
	Tulevikuprognosisid ja -stsenaariumid, arengumudel, põhimõtted ja väärtused.		X
4. Strateegilised valikud	Strateegilised eesmärgid koos vastavate mõõdikutega.	X	
	Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevuste kogumid (tegevussuunad ehk meetmed) NB! (detailsemad) tegevused meetmete raames kirjeldatakse strateegia tegevuskavas.	X	
	Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks vajalike tegevuste ruumiline paiknemine	X	
	Olulisemad teetähised (vahe-eesmärgid), võtmetegevused jms.		X
5. Seos teiste arengudokumentidega	Haakuvus maakonnaplaneeringutega ja KOV arengukavadega. Panus riigi valdkondlike strateegiate elluviimisesse	X	
6. Elluviimise korraldus	Strateegia elluviimise juhtimise ja seire korralduse kirjeldus	X	
7. Tegevuskava	Lähiaastate detailsem tegevuskava strateegia lisana	X	
8. Lühikokkuvõte	Strateegia sõnumite/valikute lühikokkuvõte	X	

RM väljapakutavad muud aspektid

1. Strateegia (visiooni) ajahorisont 2035+ (2040)
2. Tegevuskava lähiaastateks, rulluval põhimõttel 4 eelseisvat aastat. Võiks olla strateegia lisa ja heakskiitmine nt MARO juhtorgani (mitte KOV volikogude) poolt.

3. Käsitletavate teemavaldkondade seas peavad olema kindlasti:

a) inimareng; b) majandusareng; c) tehniline taristu ja ühistransport.

Muud valdkonnad vastavalt vajadusele.

4. Ruumiline aspekt – nn arengustrateegia ruumiline üldlahendus.

**Rahandusministeeriumi
regionaalhalduse
osakonna (REHO)
maakondlike talituste (15)
roll**

REHO roll maakondlike arengustrateegiate koostamisel

1. Maakondades **juhivad** protsessi maakondlikud arendusorganisatsioonid, nemad korraldavad strateegia koostamise ja heakskiitmise
2. Maakondlikud organisatsioonid **kaasavad** arengustrateegia koostamisse asjaomased partnerid, sh REHO talituse
3. REHO Pärnu talituse **maakondliku arendustegevuse nõunik** on üleriigiliseks koordinaatoriks (koostab koos REGO meeskonnaga juhendi, nõustab vajadusel MAROsid jms)
4. REHO **talituste** peamine roll oma maakonna arengustrateegia koostamisel on tagada koostatava arengustrateegia **kooskõla kehtestatud/kehtestatava maakonnaplaneeringu(te)ga.**